

Mál nr. 32/2022

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila: (V1) f.h. (V2)

Heiti váttryggingar: Starfsörorkutrygging.

Takmörkun ábyrgðar váttryggingafélags. Upplýsingaskylda váttryggðs.

Gögn.

1. Málskot móttakið 27. janúar 2022 ásamt fylgiskjölum.
2. Bréf V1 f.h. V2 dags. 11. febrúar 2022 ásamt fylgiskjölum.

Málsatvik.

Í málskoti og fylgigögnum þess kemur fram að hinn 9. desember 2019 hafi M orðið fyrir slysi sem haft hafi varanlegar afleiðingar í för með sér. Samkvæmt fyrirbyggjandi matsgerð bæklunarskurðlæknis, dags. 16. ágúst 2021, er læknisfræðileg örorka M metin 23%, en hann búi við mikil einkenni frá vinstri öxl með verkjum og skertum hreyfingum, auk þess sem hann búi við óþægindi í hálsi og brjóstbaki. Þá hafi M verið óvinnufær með öllu frá 9. desember 2019 til 13. júní 2021, en M gekkst undir aðgerð á öxlinni hinn 12. maí 2020. Í kjölfar þess að matsgerðin lá fyrir, eða hinn 19. ágúst 2021, hafi M gert kröfu í starfsörorkutryggingu sína hjá V2. Hinn 12. október 2021 hafi borist höfnunarbréf frá V1. Þar komi fram að V1 hafi, í samráði við váttryggjanda, V2, yfirfarið tónstilkynningu M og fyrirbyggjandi gögn, þ.m.t. afrit af sjúkraskrá. Hafi þá komið í ljós ósamræmi milli upplýsinga í sjúkraskrá og þeirra upplýsinga sem M hafi veitt þegar hann sótti um váttrygginguna. Þannig hafi M svarað því neitandi að hann væri metinn með örorku, en sjúkragögn beri það með sér að M hafi verið metinn til 15% örorku á árinu 1991 og 10% örorku vegna slyss á vinstri öxl á árinu 1993. Því til viðbótar hafi M ekki upplýst um að hann hefði þjáðst af alvarlegum bakverkjum á árunum áður en hann sótti um váttrygginguna, árið 2019. Leiði þessi ófullnægjandi upplýsingagjöf af hálfu M til þess að V2 hafni bótakröfu hans og áskilji sér allan rétt til að fara með váttrygginguna eins og hún hefði aldrei verið til staðar, og endurgreiða greidd iðgjöld ásamt því að krefja M um endurgreiðslu þeirrar bótafjárhæðar sem þegar hafi verið greidd vegna tímabundinnar örorku hans.

M mótmælir í málskoti þessari afstöðu og gerir þá kröfu fyrir nefndinni að úrskurðað verði um fullan bótarétt hans, en til vara að bótaréttur hans verði aðeins skertur lítillega. Þannig mótmælir M því að hann hafi veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar enda hafi örorka M hvergi verið skráð opinberlega og M hafi ekki verið með skráða örorku hjá Tryggingastofnun, sem sé eina „skráða örorkan“, þegar váttryggingin var tekin. V2 beri hallann af óljósu orðalagi spurningarinnar hvað þetta varðar. M hafi lent í slysi árið 1990, og hafi varanleg læknisfræðileg örorka vegna afleiðinga þess verið metin, samkvæmt matsgerð dags. 1. september 1991, til 15 stiga, en um hafi verið að ræða mat á varanlegum einkennum frá háls hrygg og höfði. Þá hafi M lent í slysi árið 1993, og hafi varanleg læknisfræðileg örorka vegna afleiðinga þess verið metin, samkvæmt matsgerð dags. 12. september 1995, til 10 stiga, m.a. vegna einkenna frá vinstri öxl. Á þeim 24–26 árum sem liðu frá því umræddar matsgerðir voru gerðar og þar til M hafi sótt um starfsörorkutryggingu hjá V2 hafi hann náð sér vel af fyrri meiðslum í háls hrygg og öxl. Hann hafi m.a. keppt í hnefaleikum með góðum árangri og stundað hestamennsku og aðrar íþróttir af kappi án þess að einkenni frá vinstri öxl eða hálsi hömluðu því. Í 20 ár fyrir töku umræddrar váttryggingar hafi M þá ekki leitað læknisaðstoðar vegna einkenna frá vinstri öxl eða háls hrygg. Þá hafi M, í umsókn um umrædda váttryggingu upplýst annars vegar um það hann hafi verið með verki í baki en ekki fundið fyrir þeim á undangengnum tveimur árum, og hins vegar um að hann hefði lent í bifhjólaskilysi á árinu 1993, og undirgengist aðgerð vegna slitinna liðbanda í vinstri öxl, en hafi náð sér um átta mánuðum síðar og finni ekki fyrir neinum einkennum. Hafi M því veitt fullnægjandi upplýsingar í umsókn sinni. Þá bendir M á það að hafi V2 talið það skipta máli hvort hann hefði verið metinn til læknisfræðilegrar örorku vegna áverka á öxl hefði félaginu verið í lófa lagið að kalla eftir frekari upplýsingum frá M um slysið sem hann varð fyrir, enda sé slík upplýsingaöflun að frumkvæði þess en ekki váttryggðs. Ljóst sé þá að vanræksla M hvað varði upplýsingagjöf hafi í mesta falli verið óveruleg og sé þar af leiðandi ekki heimilt að fella bótarétt hans niður í heild eða að huta, sbr. 3. mgr. 83. gr. laga nr. 30/2004 um váttryggingarsamninga. Það sé V2 sem beri sönnunarbyrði þess að umrædd váttrygging hefði aldrei tekið gildi hefðu „réttar“ upplýsingar komið fram við umsókn M, en félagið hafi engin gögn lagt fram því til stuðnings. Þá hafi sök M verið mjög lítil, enda um að ræða 24–26 ára gömul

örorkumöt og M með öllu einkennalaus fyrir töku váttryggingarinnar. Þá sé áverkinn sem M varð fyrir á árinu 1993, ólíkur þeim sem hann hlaut í slysinu 9. desember 2019. Þá hafi, við mat á lækisfræðilegum afleiðingum slyssins 9. desember 2019, verið tekið fullt tillit til fyrri heilsufarssögu og eigi upplýsingaskortur um fyrri einkenni frá hálsi og baki því ekki að hafa neina þýðingu. Varakrafa M, um skerðingu að litlum hluta, er rökstudd með því að jafnvel þó félaginu verði talið heimilt að skerða bætur úr váttryggingunni sé í öllu falli of langt gengið að fella bótarétt niður að fullu.

Í bréfi sem sent er af hálfu V2 kemur fram að ljóst sé að hefðu réttar upplýsingar legið fyrir við umsókn hefði viðkomandi váttrygging ekki verið gefin út með þeim hætti sem gert var. Sé það vinnuregla hjá V2, sé upplýst um metna örorku í umsókn um váttryggingu, að nánar sé spurt út í þau meiðsl, s.s. um örorkustig, hvort fullum bata sé náð og hvenær síðast hafi verið farið í skoðun vegna meiðslanna. Slíkar upplýsingar séu forsenda mats á því hvort váttrygging sé í boði fyrir viðkomandi og, ef svo er, hvort settir séu sérskilmálar um hana. Sé upplýst um verki frá tilteknum líkamshlutum leiði það almennt til þess að þeir líkamshlutar séu undanskildir í váttryggingunni, og byggir það á þeirri meginreglu að það sem ekki er heilt sé ekki tryggt. Ef M hefði þannig upplýst um bakverk með leiðni út í öxl hefði það leitt til synjunar eða þess að bak og öxl/herðar væru undanskilin váttryggingunni. Í viðeigandi umsóknareyðublaði sé sérstaklega áréttað mikilvægi þess að skýra rétt og satt frá og sé sá áskilnaður einnig áréttaður í skilmálum váttryggingarinnar sjálfrar. Verulega hafi því skort á fullnægjandi upplýsingagjöf M, sem hafi hvorki upplýst um eldri örorkumöt né verulega bakverki sem hann hefði haft um langt skeið fyrir töku váttryggingarinnar og hefðu kallað á meðferð stuttu áður en hún tók gildi. Á M hafi þá, skv. lokamálslið 1. mgr. 82. gr. laga um váttryggingarsamninga, hvílt sérstök skylda til að upplýsa um sérstök atvik sem hann vissi eða mátti vita að gætu haft verulega þýðingu við mat V2 á áhættu. Vanræksla M að þessu leyti, þ.e. að upplýsa hvorki um örorku né langa sögu um verulega bakverki, hljóti þá að teljast sviksamleg í skilningi 1. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga. Verði ekki fallist á það hljóti vanræksla hans í öllu falli að vera talin ekki óveruleg, sbr. 2. mgr. 83. gr. M hafi enda bæði veitt rangar upplýsingar og haldið leyndu því sem hann mátti vita að varðaði miklu að gefa upplýsingar um. V2 hafi aldrei fengið tækifæri til að taka afstöðu til umsóknar M á grundvelli réttra og fullnægjandi upplýsinga, en hefði það verið raunin hefði vinstri öxl hans verið undanskilin váttryggingu og hefði umsókn hans því aldrei verið samþykkt með þeim hætti sem raunin varð. Beri því að hafna öllum kröfum M.

Álit.

Umsókn M um umrædda váttryggingu, dags. 28. ágúst 2019, er meðal gagna fyrir nefndinni. Má þar sjá að M svarar spurningunni „*ertu metinn með örorku?*“ neitandi. Spurningu um hvort hann hafi einhvern tímann þjáðst af „*brjósklosi, tognað í baki eða fundið fyrir öðrum vandamálum tengdum hrygg/mænu, kviðsliti eða einhvers konar einkennum gigtar?*“ svarar hann játandi. Þá kemur fram í umsókninni að hann hafi gengist undir aðgerðir á vinstri öxl og bátsbeini. Þar sem óskað er eftir frekari upplýsingum í umsókninni kemur svo fram að M hafi lent í mótörhjólaslysi 1993. Liðbönd í vinstri öxl hafi slitnað og hann farið í aðgerð vegna þess, en verið orðinn mjög góður átta mánuðum síðar, „*100% í dag og engin einkenni.*“ Þá kemur einnig fram að M hafi haft verki í baki vegna reiðmennsku, „*finnur ekki fyrir þeim í dag og hamlar ekkert. Fyrir 2 árum hættu einkennin.*“

Eldri örorkumatsgerðir, frá árunum 1991 og 1995, eru meðal gagna fyrir nefndinni auk sjúkraskrár M allt frá árinu 1999. Verður ekki fallist á það með M að spurning um mat á örorku, eins og hún er orðuð í umsóknareyðublaði, á íslensku og ensku, sé á einhvern hátt óljós eða villandi, og verður að telja að með því að svara henni neitandi hafi M vanrækt upplýsingaskyldu sína í þeim mæli að ekki teljist óverulegt, sbr. 2. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga. Það er hins vegar mat nefndarinnar að, að ekki sé sýnt fram á af hálfu V að um sviksamlega vanrækslu, sbr. 1. mgr. 83. gr., hafi verið að ræða. Við mat á því hvort og þá að hve miklu leyti heimilt er að fella ábyrgð félagsins niður á grundvelli þessarar vanrækslu M skal þá, sbr. 3. mgr. 83. gr., líta til þess hvaða þýðingu vanrækslan hefur haft fyrir mat þess á áhættu, til þess hve sökin var mikil, með hvaða hætti váttryggingaratburður hefur orðið og til atvika að öðru leyti.

Í örorkumatsgerðinni frá 1995 kemur fram að M hafi hlotið áverka á vinstri öxl, einkum vinstri axlarhrynnulið en þar hafi viðbeinið gengið úr liðnum. Hann hafi gengist undir aðgerðir vegna liðhlaupsins en fái enn álagsbundin einkenni. Ekki verður hins vegar séð af fyrirliggjandi sjúkraskrá sem nær allt aftur til ársins 1999 að M hafi leitað lækis vegna einkenna frá öxl sem rekja megi til þessa slyss. Hins vegar má ráða af örorkumatsgerðinni frá 1991, vegna slyss sem M varð fyrir árið 1990, að

þá hafi hann hlotið hálstögnun og finni m.a. fyrir eymslum við hreyfingar og stirðleika í hálsi auk dofa í herðum. Í fyrirbyggjandi matsgerð, dags. 16. ágúst 2021, vegna þess slyss sem ágreiningur aðila snýst um, kemur m.a. fram að M búi við mikil einkenni frá vinstri öxl og óþægindi frá hálsi og brjóstbaki. Af fyrirbyggjandi sjúkraskrár verður ekki ráðið að M hafi leitað til læknis á tímabilinu 1999 til 2017 vegna einkenna frá hálsi eða brjóstbaki. Má á grundvelli þess telja að M hafi náð sér að fullu af þeim áverkum sem leiddu til þess að hann var metinn til örorku á árunum 1991 og 1993. Verður að meta sök hans með hliðsjón af því. Með hliðsjón af framansögðu og því að M sagði í umsókn sinni frá því að hann hefði lent í slysi á árinu 1993 og farið í aðgerð vegna þess, og ekki var kallað eftir frekari gögnum um þá aðgerð eða önnur eftirköst slyssins af hálfu V2, telst V2 þá ekki hafa sýnt fram á hvaða þýðingu vanræksla M á því að geta um fyrri örorkumöt hafi haft fyrir mat þess á áhættu. Þannig liggja ekki fyrir neinar skriflegar verklagsreglur eða annað varðandi það og ákvæði og upplýsingar í váttryggingarskilmálum V2 verða ekki túlkuð með öðrum hætti en fyrrgreind ákvæði laga um váttryggingarsamninga.

Hvað varðar upplýsingar M um verk frá baki, þá liggur fyrir að hann svaraði því játandi að hann hefði haft einkenni frá baki en sagðist ekki hafa fundið fyrir þeim í tvö ár fyrir umsókn um váttrygginguna, hinn 28. ágúst 2019. Ljóst er af fyrirbyggjandi sjúkraskrár að það er ekki alls kostar rétt, en hinn 29. janúar 2019 óskaði M eftir beiðni um sjúkrabjálfun, vegna stirðleika í hálsi sem leiði út í axlir og verkja í mjóbbaki en M hafi átt við bakverki að stríða í fimm ár. Þá liggur fyrir að M gekkst undir segulómun á háls- og lendhrygg í nóvember 2018 og áður á háls hrygg í apríl 2017. Verður að telja að M hafi því vanrækt upplýsingaskyldu sína hvað þetta varðar og ekki með óverulegum hætti, sbr. 2. gr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga. Verður sök hans þá að teljast nokkur þó ekki sé sýnt fram á sviksamlega vanrækslu, sbr. 1. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamning. Verður jafnframt að telja að hefði M skýrt réttilega frá rannsóknum sem hann sætti vegna þessara einkenna og meðferð sem hann sótti vegna þeirra séu líkur til þess að V2 hefði kallað eftir frekari upplýsingum. Verður hins vegar ekki séð að orsakasamband sé milli þeirra einkenna sem M hafði frá baki og þess að váttryggingaratburður varð og virðist mat á örorku fyrst og fremst byggja á einkennum frá vinstri öxl en ekki háls hrygg. Við mat á því hvaða áhrif þessi vanræksla skuli hafa er þá rétt að líta til þess að ekki liggur fyllilega fyrir hvaða áhrif það hefði haft á mat V2 á áhættu hefðu upplýsingar um þetta verið réttilega veittar og hvaða áhrif það hefði haft á hvort og með hvaða hætti umrædd váttrygging hefði verið veitt. Áhættumatsreglur V2 liggja ekki fyrir nefndinni né er með skýrum hætti vísað til þeirra, þó í rökstuðningi sem settur er fram af hálfu V2 sé vísað til vinnuregla sem þó liggja ekki fyrir.

Með hliðsjón af framansögðu er það mat nefndarinnar að V2 sé ekki heimilt að fella ábyrgð sína niður að fullu, en eins og mál þetta liggur fyrir nefndinni þykir rétt, á grundvelli mats samkvæmt 3. mgr. 83. gr. laga um váttryggingarsamninga, að takmarka ábyrgð V2 um fjórðung.

Niðurstaða.

M á rétt til bóta úr starfsörorkutryggingu sinni, hjá V2, en heimilt er að skerða bætur til hans um fjórðung.

Reykjavík, 5. apríl 2022.

Sóley Ragnarsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir